

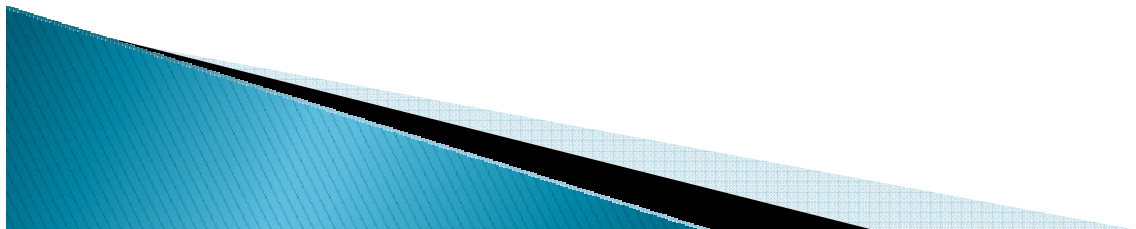
XII. MEZINÁRODNÍ KOLOKVIUM O REGIONÁLNÍCH VĚDÁCH
17. – 19. června 2009, Bořetice

*Vazby a průniky
netradičních rozvojových
aktivit ve venkovském
prostoru*

Mgr. Hana SVOBODOVÁ
GaREP, spol. s r.o.
nám. 28. října 3
602 00 Brno
www.garep.cz
garep@garep.cz

Úvod

- ▶ Venkovský prostor = specifické prostředí, které ovlivňuje charakter ČR
- ▶ Méně než třetina obyvatel, zahrnuje většinu území ČR
- ▶ Význam vysoký – údržba krajiny, produkce potravin, zachování kultury a tradic, apod.
- ▶ Území, jemuž je třeba věnovat v rámci regionální a SZP EU zvýšenou pozornost
- ▶ Pestrost venkovského prostoru se kromě jeho funkcí odráží také ve velkém počtu institucí, subjektů i individuí, které venkovský prostor ovlivňují
- ▶ Nutné zohlednit jednotlivé typy venkova – odlišný rozvoj v příměstských obcích a v mezilehlých či periferních oblastech
- ▶ Pro komplexní řešení rozvoje nutné zvážit veškerá specifika

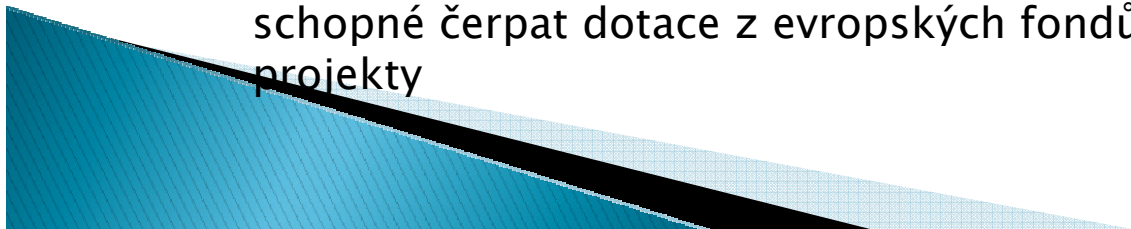
Metody výzkumu

- ▶ Výzkumný projekt QH82249 Synergie v přístupu k rozvoji venkova, Mze, 2008–2011
- ▶ Cílem je vypracování opatření a nástrojů vedoucích ke zlepšení podmínek pro život na venkově, k rozvinutí možností podnikání v agrárním sektoru při zlepšení dopadu hospodářských činností na krajinu
- ▶ Využití přístupu „bottom-up“ = realizace rozvoje přímo, prostřednictvím obyvatel, kteří ve venkovských regionech žijí
- ▶ Aktuálnost tématu potvrzuje i množství odborných článků a publikací:
 - R. Perlín – úloha aktérů v lokálním rozvoji či možnostmi a limity spolupráce venkovských obcí
 - V. Majerová a kol. – edice Český venkov, od roku 2000
 - A. Slepíčka
 - A. Vaishar – výzkum malých obcí
 - S. Nunvářová – management rozvoje venkova
 - P. Spišiak – vztah obyvatelstva k obci a okolí

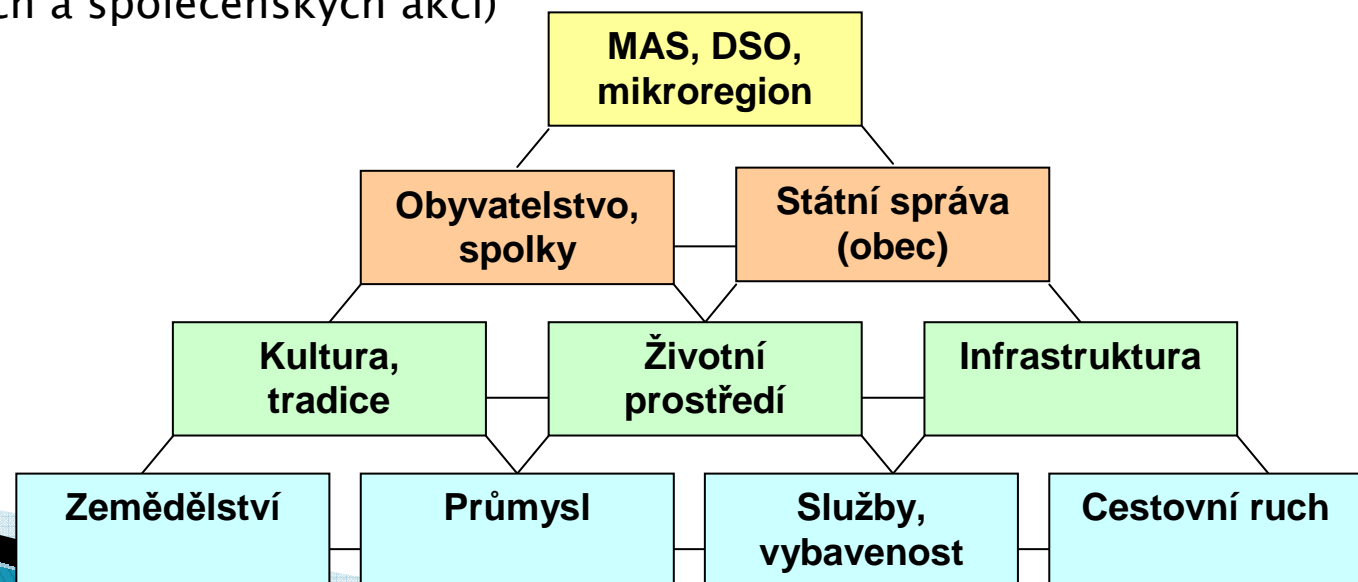
Proces rozvoje venkova

- ▶ Po roce 1989 prošel venkov mnoha změnami – vytrácí se zemědělská funkce, důraz kladen na údržbu krajiny a životního prostředí
- ▶ Rozhodujícím záměrem budoucího rozvoje venkova – **zmírňování nepříznivých trendů** – vylidňování venkova, zhoršování podmínek pro ekonomické i společensko–kulturní aktivity obyvatel, zhoršování kvality kulturní krajiny apod.
- ▶ Nalezení možností účinného řešení vyžaduje velmi dobrou znalost určujících poměrů venkova
- ▶ Na lokální úrovni jsou pro rozvoj nepostradatelní **místní aktéři** = rozvoj regionu z vnitřku – vliv na rozmanité složky a aktivity venkovského prostoru
- ▶ Vhodnou platformou pro rozvoj venkova prostřednictvím místních iniciativ je MAS
 - Realizace projektů financovaných EU – PRV osa IV
 - Realizace na této iniciativě se v praxi velmi osvědčila a je vysoce efektivním nástrojem pro trvale udržitelný rozvoj venkovských oblastí
 - V současné době existuje v ČR síť dobře fungujících MAS, které jsou schopné čerpat dotace z evropských fondů na rozmanité rozvojové projekty

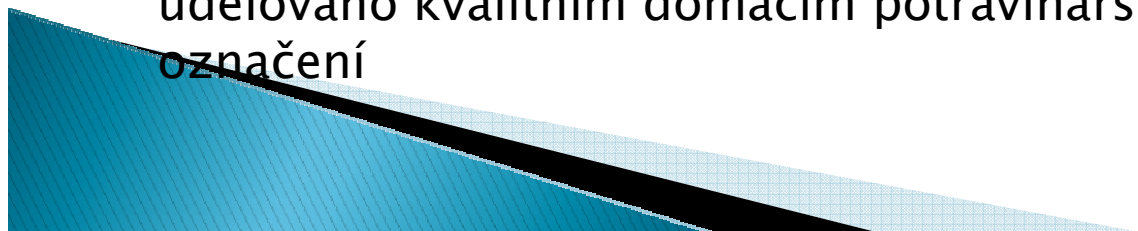
Rozvojové oblasti venkovských obcí – vazby a průniky

- ▶ 2 cesty – přizpůsobení trhu (globalizace) x orientace na místní produkty (komplexně vč. marketingu apod.)
- ▶ Obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů (dle § 2 (2) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích)
- ▶ Pro rozvoj obce je velice důležitý management obce a účelné využívání rozvojových nástrojů
- ▶ Úspěšnost managementu obce při realizaci rozvojových záměrů závisí i na aktivitě místních obyvatel a na míře jejich zapojení do rozvoje obce (např. brigády, pořádání kulturních a společenských akcí)

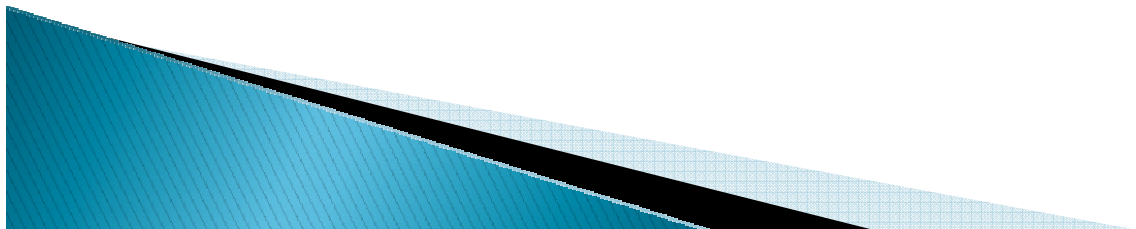
Místní produkty – zemědělství

- ▶ Tradiční odvětví spojené s venkovem, vliv SZP EU
- ▶ Koncept „místních výrobků“ – obchody a prodejny odebírají produkty od místních zemědělců
- ▶ Zboží, které spotřebitel koupí, pochází z regionu, pomáhá zachovat pracovní místa, údržbu krajiny, není nutná jeho doprava na velké vzdálenosti
- ▶ V ČR tato vize v začátcích, v západoevropských zemích se osvědčila
- ▶ Problémy –
 - Jeden region nenabízí veškeré produkty, a navíc ne po celý rok.
 - Mnoho surovin musí být před prodejem určitým způsobem zpracováno a takováto provozovna se v oblasti nemusí nacházet.
 - Nejjednodušší u ovoce, zeleniny a některých mléčných výrobků.
- ▶ V celorepublikovém měřítku – např. program „Klasa“ – od r. 2003 udělováno kvalitním domácím potravinářským a zemědělským výrobkům označení

Místní produkty – průmysl

- ▶ Venkovský prostor není dimenzován pro rozvoj velkých průmyslových podniků
- ▶ Produkty místních výrobců, upřednostnění českých výrobků, pocházejících přímo z jeho regionu, pro něž jsou tradiční (řemeslníci, zemědělci)
- ▶ Hlavním cílem zavádění místních produktů je ožívování venkova a postupné zvyšování kvality života na venkově, vytváření pracovních příležitostí a rozvoji sociálně a enviromentálně orientované ekonomiky

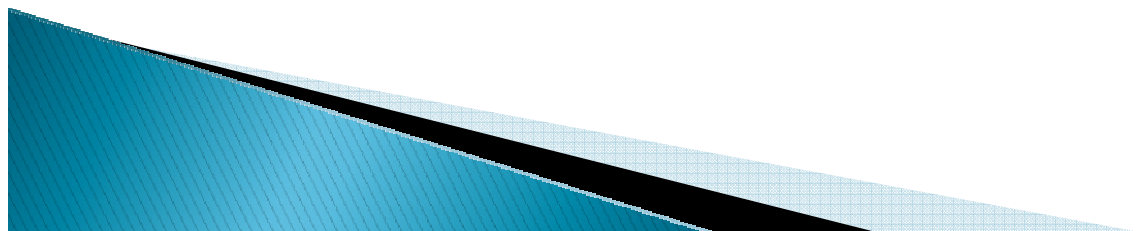
Cestovní ruch, infrastruktura

- ▶ Venkovský cestovní ruch – *druh cestovního ruchu s vícedenním pobytem s rekreačními aktivitami na venkově (procházky, pěší turistika, projížďky na kole nebo na koni, pozorování a péče o domácí zvířata, konzumace podomácku vyrobených potravin atd.) a s ubytováním v soukromí nebo v menších hromadných ubytovacích zařízeních.*
- ▶ Specifika –
 - umístění zařízení – decentralizováno od přetížených středisek cestovního ruchu
 - nejčastěji malokapacitní zařízení
 - na ubytovací zařízení často navazují stravovací zařízení – nabídka místních potravinářských výrobků vlastní výroby a krajových specialit
 - doplňkové služby se musí přizpůsobovat současným trendům a nárokům návštěvníků – rozšiřování škály volnočasových aktivit – účast na domácích a zemědělských pracích, jízdy na kole, koních, koupání, pěší turistika, účast na místních společenských akcích apod.

Infrastruktura

- ▶ Zařízení občanské vybavenosti, technická a dopravní infrastruktura – významné faktory ovlivňující ekonomický a populační rozvoj obcí
- ▶ Kvalitní a dostatečná infrastruktura přispívá ke zvyšování kvality života a tím i k udržení obyvatelstva na venkově a zároveň vypovídá o míře vyspělosti společnosti, o charakteru, stabilitě i kultivovanosti dané oblasti, prostoru či místa

Vazby rozvojových oblastí venkovského prostoru

Intravilán	Obyvatelstvo	Kultura, tradice	Zemědělství	Prům. výroba	Služby, vybavenost	Cestovní ruch	Infrastruktura	Živ.prostředí	Správa obce
Obyvatelstvo		Společenský život	Zaměstnanost	Zaměstnanost	Kvalita života	Zdroj příjmů	Kvalita života	Kvalita života	Rozvoj obce
Kultura, tradice	Společenský život		Místní produkty	Místní produkty	Místní produkty	Venkovský CR	---	---	Podpora aktivit
Zemědělství	Zaměstnanost	Místní produkty		Zprac. průmysl	---	Agroturistika	---	Údržba krajiny	Vzhled obce
Průmyslová výroba	Zaměstnanost	Místní produkty	Zprac. průmysl		Přilákání investic	---	Lokalizace firem	Znečištění vs. údržba	Lokalizace firem
Služby, vybavenost	Kvalita života	Místní produkty	---	Přilákání investic		Přiliv turistů	Kvalita života	---	Rozvoj obce
Cestovní ruch	Zdroj příjmů	Venkovský CR	Agroturistika	---	Přiliv turistů		Přiliv turistů	Přiliv turistů	Podpora CR
Infrastruktura	Kvalita života	---	---	Lokalizace firem	Kvalita života	Přiliv turistů		Kvalita ŽP	Zkvalitňování infrastr.
Životní prostředí	Kvalita života	---	Údržba krajiny	Znečištění vs. údržba	---	Přiliv turistů	Kvalita ŽP		Údržba krajiny
Správa obce	Rozvoj obce	Podpora aktivit	Vzhled obce	Lokalizace firem	Rozvoj obce	Podpora CR	Zkvalitňování infrastr.	Údržba krajiny	

Závěr

- ▶ Rozvoj jednotlivých oblastí venkovského prostoru nesmí být činností izolovanou
- ▶ Jednotlivá odvětví na sebe navazují, rozvoj jednoho odvětví může výrazně podpořit rozvoj jiného = synergický efekt
- ▶ Klíčovým faktorem je aktivní zapojení aktérů ze všech možných oblastí, kteří mají zájem o rozvoj svého regionu
- ▶ Podchycením celého komplexu rozvojových aktivit realizovaných ve venkovském prostoru a zhodnocením jejich vazeb, účinků a omezení jejich plného rozvinutí lze nalézt možnosti, jak účinněji přistupovat k řešení nepříznivých trendů na venkově prostřednictvím sladění přístupů jednotlivých aktérů rozvoje a rozvinutím vzájemné podpory a spolupráce
- ▶ Cíl – oživení, rozvoj či stabilizace venkova

Děkuji za pozornost!

Hana Svobodová

